

Incipit tractatus
eiusdem quartus de septem virtutibus et
earum declaratione.

Nunc aliqua
tangenda sunt de virtutibus
Et primo quid sit virtus in ge-
nere. Quot sunt in numero. et
de earum sufficientia. Deinde de singu-
lis in speciali erit aliquid dicendum.

Quid sit virtus in

Est autem virtus secundum (generalem)
Augustinum bona qualitas mentis.
qua recte vivit et quod nullus male
vivit. quia solus deus in homine operatur.
Notatur dicitur bona qualitas ad deum mala
runt qualitates cuiusmodi sunt prodigalitas aua-
ritia. Addit mentis. ad deum corporaliu[m] quali-
tatum. quales sunt albedo nigredo. Et sub-
iungit. quia scilicet virtute. recte vivit. ad dif-
ferentiam scientie que quis sit bona quali-
tas mentis. non tamen necessario ea recte vi-
vitur sed potest ea recte intelligit. Et addi-
tur quod nullus male vivit ad differentiam po-
tentiarum naturalium quibus contingit et bene
viri et male viti. cuiusmodi sunt rationabilitas
et concupiscibilitas. et irascibilitas. que pro-
prie potentie dicuntur. Dicitur etiam quia solus
deus operatur in homine. quod ponit ad diffe-
rentiam virtutum politicarum. que (ut vult phi-
losophus in Ethicis) generantur et frequen-
ti bene agere. cum virtutes theologice a deo
infundantur. Ex quo apparet quod procedens
diffinitio est proprie virtutis theologice.
Sed prout virtus comprehendit etiam quat-
tuor virtutes cardinales que tres theologi-
cas sic potest diffiniri. Virtus est amor ha-
bendi se ad omnia ut debet. Unde Augustinus in
libro de moribus ecclesie. singulas diffinites
virtutes. in omnibus diffinitionibus ponit
amorem tanquam genus. et adiungit diversos
actus quasi diversas differentias.

Quot sunt virtutes

Est et de earum sufficientia.
Et dicta autem diffinitio extra-
bi potest in numero septem virtutum
scilicet quatuor cardinalium et trium
theologicarum. Cum enim virtus sit amor ha-
bendi se ad omnia ut debet. aut erit amor

hominis seipsum debet ad creatorem. aut ad creatu-
ram. Si primo modo tunc vel erit amor
ad creatorem ut recognoscat et sic erit fides
que est illuminationis mentis ad cognoscendum
deum. Aut erit amor ad creatorem ut possi-
deat. et hoc dupliciter scilicet vel ut habendus
in futuro. et sic est spes. Vel ut quod huiusmodi
habitus et tenetur. et sic est caritas qua quis li-
cet per quandam modum imperfectum habet huiusmodi
deum. Quia qui manet in caritate in deo ma-
net et deus in eo. i. Ioh. iiii. Si autem sit
amor hominis seipsum debet ad creaturam. tunc vel
ad creaturam que sub nobis est ut caro. et ta-
lis amor sic habendi se ad eam ut debet est
temporalis. Aut ad creaturam que iuxta nos
est. sicut est proximus. et talis amor sic se re-
cte habendi ad eum est iustitia. Aut ad crea-
turam que contra nos est. et tunc aut illa creatu-
ra est nobis insidiosa. et talis amor sic se ha-
bendi ad eam ut debet est prudentia. Aut
illa creatura est nos molestans. et talis amor
sic se habendi ad eam ut debet est fortitudo.

De tribus virtuti-
bus theologice. Et primo de fide.

In speciali tangendum est de virtutibus
theologicis. Et primo de fide. De qua
primo dicendum quod sit. Quot modis di-
cat. Que sit fides informis et que formata.
Et utrum sit alia. Et an demones habeant
fidem. Utrum pueri baptisati habeant fidem. Utrum
in aliquo casu sufficiat firmare fidem corde et dis-
fiteri ore. Utrum fidei possit subesse falsum.
An omnes teneantur ad fidem explicitam?

Quid sit fides et

quomodo diffinitur.
Secundum autem apostolum ad hebr. Fi-
des est res sperandarum substan-
tia. argumentum non apparentium
Et diffinitur hic fides per est fundamentum
in edificio spirituali. Subsistit ei omnibus alijs
virtutibus et eas collocat in nobis. i. facit eas
in nobis collocari. Et hac sic intellige dif-
finitionem. Fides est sperandarum res substantia.
i. fides facit modo res speratas subsi-
stere in nobis specie. que tandem subsistat re. Fi-
des dicitur argumentum. i. ostensio vel promon-
stratio non apparentium rerum. Sed nonne
apostoli crediderunt christum passum. utique.
quod in eorum simbolo hoc per articulo ponit.
et tamen apparuit eis passio sua. Sed dicitur
aliud viderunt et aliud crediderunt quod hominem

Compendiū theologie

passum viderūt ⁊ deū passum crediderūt
Deum autē passum esse est articulus fidei
fm August. Non hominē illum passum
esse Quia hoc crediderūt iudei qui fidem
nō habent catholicā. ¶ Secundū autem
Augustinū. Fides est illuminatio mentis
ad videndum deum.

Quot modis fides

R **D**icitur autē fides mul- (dicat
tipliciter. Aliquādo enī accipi-
tur pro habitu fidei informis
Un̄ Jacobi. ij. Fides sine opi-
bus. Aliquādo accipit̄ pro habitu fidei
formate. Unde ad hebreos. xi. Sancti p̄
fidem vicerūt regna. Aliquā pro actu fidei
formate fm q̄ dicit Augu. Fides est cre-
dere quod nō vides. Aliquā pro facilitate
credendi. Unde Math. viij. Nō inueni
tantā fidē in israhel. Aliquando p̄ obiecto
fidei scilz pro eo qd̄ creditur. cuiusmodi
sunt articuli fidei Unde in symbolo atha-
nasy dicit̄. Hec est fides catholica. qd̄ in-
telligit̄ de articulis ibi positis.

Quid sit formata ⁊

qd̄ informis. ⁊ ⁊ ⁊ vna possit fieri sine alia

Hides autē formata est fides q̄
opatur p̄ dilectōem que scilicet
informat̄ gratia ⁊ caritate. Fi-
des autē informis est huic con-
traria vtraq; formabilitate priuata q̄lem
hnt̄ existētes in pctō mortali. q̄ nihil ali-
ud est q̄ potētia naturalis assentiēdi veri-
tati vtili. ¶ Vtrū autē fides informis fi-
at q̄nq; formata vel nō ⁊ an quotiēs pec-
cat̄ mortalit̄/ om̄ino pcreat fides forma-
ta. ⁊ cū ad statū gratie p̄ penitentiā redit̄/
vtrū noua fides creat̄. ¶ Multi vidētur
dubitare. Dicūt enī aliqui q̄ fides infor-
mis eadē est in essentia cum fide formata
sed differūt fm̄ intēsiōnē maiore ⁊ mino-
rem. vt assensus veritati aliq̄ illustratiōne
gratie irradiatus sit fides informis. assen-
sus autē vehemēs/ multa illustratiōe gra-
tie illuminatus. sit fides formata Et volūt
istī q̄ fides informis hic finiri possit. for-
mata vero nō. ¶ Alij dicūt q̄ nō sunt ea-
dem in substātia sed euacuata siue recedē-
te fide formata/ totū perit Et relinquitur tā-
tum modica quedā lux in anima/ que nō
facit hominē gratū que dicit̄ fides infor-
mis ¶ Alij distinguūt q̄ dupliciter dicitur

fides informis. Uno modo p̄ priuatiōem
actualem forme debite. Et p̄ hunc modū
dicitur fides informis esse in pctōribus.
quia nō est in eis gratia gratificāis vel ca-
ritas. Alio modo dicit̄ fides informis p̄
priuatiōem possibilitatis ad formā debi-
tam. ⁊ hec fides informis est in demoni-
bus q̄ nō habent possibilitatē ad gratiā.
Et primo modo dicta fides informis/ sic
differt a formata/ q̄ tñ formata fieri pos-
sit. scz q̄ illud qd̄ fidei informi subiacet/
potest formari. Unde materialit̄ loq̄ndo
hec potest fieri illa. sicut cecitas in oculo
potest fieri visus p̄ miraculū. Sed secū-
do mō dicta fides informis oīno differt
a fide formata sic q̄ nullo mō fieri potest
formata. Et illud plus placet aliq̄bus
¶ Et his patet an demones habeāt fidem
Habent enī fidē informē vt dicūt sancti
Sed vt dixi multo aliter q̄ pctōres. quo-
niā fides informis demonū nō est possi-
bilis ad formā debitā sicut fides pctōrū
in q̄ est aliq̄ q̄uis modica illustratio gra-
tie. In fide vero demonū nulla sed tantū
credulitas quedā ex cogitatiōne naturali
et orta.

Vtrū paruuli bap-

ptisati habeant fidem.

Hid quod q̄ritur vtrū paruuli
baptisati fidē habeāt. Dicunt
quidā q̄ nec fidē habeāt. nec ce-
teras virtutes. eo q̄ he nō p̄ferūt eis in
baptismo sed tantū purgatio ab originali
peccato. Dicūt tñ q̄ si anima paruuli post
baptismū separet̄. in illa separatiōne illi in-
fundit̄ fidē. ceteras q̄ virtutes ab ip̄o deo.
Et similiter cū adultus efficiat̄ si tamē re-
tineat innocentiā baptismalē. ¶ De hac
opiniōne est Augustō qui fecit apparatus
super decreta ¶ Alij dicunt paruulis plene
fidem ⁊ ceteras virtutes in baptismo in-
fundi sed nō vsus earum. Quā opiniō-
nem tenet magister in libro sententiarū ⁊
alij plures. ¶ Est ⁊ alia opiniō inter has
duas media. que ponit q̄ paruuli nec ha-
bent completū habitū virtutū. neq; actū
quia nondū sunt capaces virtutis com-
plete vt est habitus vel actus. Sed acci-
piunt virtutes ad potentiā. que potentia
aliquid habz de natura habitus. et fit ha-
bitus cōpletus si anima separet̄. vel cum
veniūt ad etatem adultam.

Utrum in aliquo ca

su sufficiat corde suare fidē z ore diffiteri

Utrum autē in aliquo casu sufficiat veram fidē corde tenere. z pro vita saluāda/ ore negare. nullus discretus dubitat. Negans enī fidē ore/ quantūcūq; retineat firmiter corde/ precipue req̄situs/ peccat mortaliter. Corde enī vt ait apostol⁹ creditur ad iusticiā. ore autē confessio fit ad salutē. Unde sine cōfessione fidei nō videtur esse salus. quātomīn⁹ cū negatōne In sup talis impugnat fidei veritatē agnitā Et sic videt quodāmodo peccare in spirītū sanctū. Unde hec est heresis p̄scillia/nistaz qui dicūt q; p vita saluāda licet fidē ore negare si tamē vere teneat in corde

Utrum falsum possit

subesse fidei. **H**ic dubitat vtrum falsum possit subesse fidei. Hoc est vtrum falsum possit credi. vel id quod nō est. puta cum sacerdos eleuat hostiam nō consecratā/ vtrum sit vera fides qua a toto populo credit̄ ibi esse vel illud eē corpus christi? Et dicūt ad hoc/ q; fidei nunq; potest subesse falsum nec dubiū. immo nec etiā potest quicq; credi. nisi sit infallibiliter verū. Unde in predicto casu credere q; illud siue illa hostia/ sit corpus christi/ nō est fides sed opinio tm̄ que potest esse de falso Sed credere q; sub illa hostia si in forma debita cōsecrata fuerit/ sit corpus christi est fides. z hoc semp infallibiliter est verū. Unde illa conditō semp apponēda vel ad min⁹ supponēda est. q̄ndo hostia adorāt. vel sumitur. scz si rite cōsecrata fuerit. Hostia rite consecrata infallibiliter est corpus christi.

An oēs teneantur

ad fidem explicite credendam.

Quoniam an oēs teneantur ad fidem explicitā. scilicet ad credendū articulos fidei explicite dubium est apd quosdā. Dicūt enī aliq; q; nec ante aduentū nec post aduentū christi tenebātur homines scire omnes articulos fidei explicite. nec etiā omnes explicite credere nisi in q̄ntū doctri erant a maiori bus. Et illā doctrinā in intellectu capere

poterāt. Sed tamē adhuc illi qui p̄ceserunt/ minus tenebātur propter ymbzā q̄ tuncerat. Isti autē plus/ propter doctrinam z veritatē eccliam. Unde nūc quilibet quantūcūq; simplex qui humanā habet discretionē/ tenet ad minus explicite scire z credere primū articulū. Et reliquos nullatenus diffiteri. sed in generali credere q̄cqd sancta z vniuersalis credit ecclesia. Et tenet preter hoc se patū exhibere ad ampli⁹ discendū/ cū doctorem catholicū habuerit Et qm̄ obtusum sensuz habent simpliciores nō credo q; teneant ita explicite scire sicut explanat eis. quia sufficit q; ipsi accipiāt explanatiōem fm suam prātem intelligēdi. z nō fm voluntatē aut facultatē explanatoris. Si autē primū articulū vel plures etiā alios explicite crederēt. vni tamē p̄tinaciter cōtradicerent/ heretici iudicārētur. Quia hoc fieri nō posset/ nisi egressi iudiciū ecclesie/ pueruli hereticoz iam p doctrinam pueram esse incipient. Secus tamē est de sapientiorib; qui tenentur explicite omnes articulos scire. Et maxime prelati aut quicūq; alij qui se fatēt doctores. cū ignorātia iuris nō cadat in principē aut doctorem

De virtute spei et

z **p**rincentibus ad ipsam Equit aliqd dicere de spe/ primo qd sit spes. An spes possit eē malaz rerū. Quoz sit spem habere. An ipsa simul cū fide euacuabit. Et quid succedit eis.

Quid sit spes et

Diffinit̄ at sic (quō diffinit̄. spes ab aug. Spes ē certa expectatō future britudis pueniēs ex grā z meritis p̄cedētib; Quā sic erpone. spes ē certa qd d̄t p̄pter hesitatōem. Nā spes vsq; q; absq; fluctuatōe hesitatōis ē. Expectatō qd d̄t ad d̄z cōphēsiois q̄ erit in patria. vbi nihil expectabit̄ s; oia p̄ntialit̄ hēbunt. future britudis qd dicit ad d̄z am tioris fuilis. q̄ est expectatō future miserie Expectatō dico pueniēs ex grā id est benignitate dei p̄siderata Qd enī d̄t ex benignitate dei p̄siderata/ d̄t ad d̄z am desp̄tōis q̄ seueritatem tantū dei cōsiderat Et ex meritis p̄cedētibus. quod dicit ad differentia p̄e

Compendiū theologie

sumptionis: que ex dei benignitate tantū considerata et nō cum hoc ex meritis beatitudinē adipisci credit. Et sic diffinitur hic motus spei. **A**lter sic cōmuniter a magistris diffinit. Spes est audacia mētis de largitate dei cōcepta/habendi vitā eternam p bona merita. (malaz rez)

An spes possit esse

Hautē spes possit esse malārū rerū: Dicit magister in. iij. sententiarū q spes est tantū bonarum rez. z earum que ad eū spectant qui earū spem genere videt. quia p pzie spem habem⁹ de bonis nostris. non de alienis. Un ad hoc q sit proprie spes tria cōcurrere debent. scilz q sit respectu boni. z proprij. z futuri. Unde si aliquādo legatur. Spes dici maloz sicut apud poetā Hunc ego si potui tm sperare laborem Vel etiā bonoz z cōmuniū. sicut speramus salutē bonozū qui sunt in via. vel etiā boni pntis. itellige in talibus spem non proprie accipi sed largo modo.

Quorū sit habere

Spem seu sperare. Eo autē q querit quorum sit spei re scz an sit angeloz. An animarū beatay in celo. Et an xps spem haberit Et etiā an antiqui patres in limbo. vel anie nūc detente in purgatorio spem habuerit aut habeat. **D**icēdū est ad tria pīora q pzie sumpto nomine spei. neqz angeli neqz aie beate neqz xps/spem habuerit. Cuius ratō est quia pzie nō est nisi de substāiali beatitudine quā nunc hnt angeli z aie beate. eo q stola corpis nō sit fm doctores de substāiali pmo ipsay. sed tm ipsa cōtemplatō diuinitatis z humanitatis xpi. Quia vt habet Joh. xvij. Nec est vita eterna vt cognoscāt te solum rez deū. z quē misisti iesum xpm. Et qm xps beatitudinē substāialem in via habuit. qz pprehēsoz fuit iō spem pzie nō habuit. Et si aliqū legatur ipm spem habuisse. intelligēdū est de improprie dicta. s. de aliq spe de accidentali beatitudine. vt pore de glorificatiōe corporis sui. cui⁹ nō est spes nisi p posteri. vel de ipso loqitur scriptura gratia mēbrozū. **D**e patribz aut in limbo. z de aīab⁹ in purgatorio exnibus dicit q spem habu

erunt z habēt aliquātulū/extenso nomie Cum enī spes sit boni futuri expectatio. potest esse expectatio cū omimoda hesitatione. Et tūc nō est spes. vel cū certitudine opinionis: z tunc p pzie est spe 3. qlē habent electi in via. Vel potest esse cū certitudine scientie. q scz sciant se bonū eternum adepturos. Et sic in⁹ proprie dicitur spes. Et sic isto modo sumendi spem dicit q patres in limbo z purgatorio anime spem habuerunt z habent.

An spes et fides

euacuabūtur z quid eis succedet.

De ultimo quod ponebat in qstione. scilz an spes z fides euacuabūtur Et qd ipsis succedet Dicitur q vtraz euacuabitur Cum enī venerit quod pfectū est euacuabitur qd ex pte est. Et ideo qz fides z spes impfectōem habent/ euacuabūtur. nec erūt sanctis in celo s3 loco fidei succedet visio loco autē spei/ succedet amplex⁹ vbi videbit⁹ gustabitur qz bonus est dominus.

De virtute carita

Itis z pinentibus ad ipsam. An de charitate aliqd dicatur Et primo qd sit caritas. Que sint diligenda charitate. Et qz ordo sit obseruāndus in diligēdis An oēs teneant ad dilectōem inimicōzū. Et itez de quodā alio ordine diligēdorū.

Quid est caritas

Caritas fm magist⁹ in. iij. sententiarū est dilectio qua diligitur deus propter se. z proxim⁹ propter deū vel in deo. Hec hic diffinitur idē per seipm scilz caritas per dilectōem. quia dilectio quodāmodo genus est ad charitatē. z ea quidē cōior. qz nō in frequēti vsu scripture/ vnū p alio aliquoties ponat. **A**lia datur ab augustinō in libro de morib⁹ ecclie. Caritas est affectō animi recta/ piungēs nos deo. **E**t sciendū q qntū ad priorē diffinitōnem/ eadē est dilectio q deus z proximus diligit. quia quādo vnū propt aliō amatur/ vnico vtrūqz amore amat. Sicut idē est amor quo amat vinum z dulcedo vini Seminata dicit hec dilectio propt duo dilecta. scz deū z proximū. propter quod

etiam dicunt duo mandata de dilectione. Primum de dilectione dei quod continet tria prima precepta seu mandata decalogi pertinentia ad deum vel quibus ordinamur ad deum. Secundum est de dilectione proximi: primum septem alia decalogi precepta seu mandata. quae nos ordinant ad proximum. sicut in superioribus declaratum est.

Que caritate diligenda sint et quo ordine.

Quod tertium ut sciamus que caritate diligenda sunt. Attendamus doctrinam augustini. lib. primo de doctrina christiana. Quatuor enim secundum eum diligenda sunt. Unum quod supra nos est scilicet deus. Alterum quod nos sumus scilicet anima. Tertium quod iuxta nos est scilicet proximus. Quartum quod infra nos est scilicet corpus.

De secundo autem et quarto nulla precepta specialia data sunt. Quotumcumque enim homo excidat a charitate semper tamen illi remanet affectio ad seipsum et ad carnem suam. Sed quis ordo servandus est in his diligendis. Utrum videlicet in aliquo casu extranei preponendi sint consanguineis? Item an filii parentibus? Item an vxor parentibus? In primo quidem casu distinguunt quidam quia aut beneficium conferendum est spirituale aut temporale. Si est spirituale cum beneficium spirituale ad neminem iure consanguinitatis deuoluat debet extraneus melior preferri consanguineo minus bono. Si autem sit temporale puta de bonis acquisitis vel iure hereditario possessis. Dicunt quod consanguineo pariter indigenti etiam minus bono primum est subueniendum quam extraneo. Unde si vnus est consanguineus et alter non et vtrique dandum non sufficeret. tunc dandum est consanguineo. Si vero vtrique sufficiat vterque accipiat. sed consanguineus prior. Respectu vero secundi scilicet an filii preponendi sunt parentibus. scilicet patri et matri. Dicunt plures quod pater et filio in equali necessitate constitutis prius est subueniendum parenti quam filio cuius ad hoc nos cogat tam lex nature quam dominicum preceptum. Vidi aliquos sentire contrarium. et aliquos distinguere de dilectione affectuali et effectuali. Dicendo quod dilectione affectuali. plus diligendi sunt parentes propter prestita beneficia. Effectuali vero plus diligendi sunt filii. quia vtrumque plus indigent. Sed po-

nequale vtroque indigentia. tunc prout plus subueniendum esse parentibus scilicet patri et matri quam filiis. De vxore autem quod erat tertium dicitur quod preferenda est parentibus quantum ad cohabitacionem. non quantum ad dilectionem. Unde illud. Relinquit homo patrem et matrem suam. et adhaerebit vxori suae. Intelligendum est quod magis adherendum est eis quam parentibus cohabitacione. non tamen magis dilectione. eo quod multa plura beneficia a parentibus exhibita sunt quam ab vxore.

In omnes teneantur

Dilectionem inimicorum. Dilectione autem inimicorum an teneamur omnes ad eorum dilectionem? an teneamur eis omnes ostendere signa familiaritatis? Et dicitur quod sic scilicet quod omnes tenentur inimicos diligere. eo quod supra hoc extrahit preceptum diuinum. Mathei. v. Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros. benefacite his qui oderunt vos. Sed hoc quo ad affectum dilectionis quo simpliciter tenentur omnes inimicos diligere. quo vero ad signa dilectionis et ad effectum non tenentur omnes (vnde dicitur) inimicum diligere. nisi viderint eum necessitate patientem. vel veniam non fictam seu irrisorie sed veraciter postulantem. vnde si salutat non irrisorie salutandus est. Perfecti vero saltem religiosi ad amplius tenentur. Propter scandalum enim euitandum coram his precipue qui sciunt quod offensi sunt tenentur offerre signum dilectionis. Nec tamen intelligas de tali inimico qui fide christiana et fidem catholicam impugnat. quia sic impugnari nisi in vltima necessitate non est subueniendum.

De quoda alio ordine diligendorum

In summa nota secundum Augustinum. et Ambrosium. et alios expositores quod primo diligendum est deus. deinde anima propria. deinde anima proximi. deinde corpus proprium. et postea corpus proximi. Intelligitur autem prior parentes. scilicet pater et mater. secundo filii. deinde alij cognati. Vnde autem vxor sit preferenda filiis certum non habeo. pro filios et vxorem domesticos. scilicet noti deum extranei non inimici. deum inimici. Ex autem iubemur diligere priores sic nosmetipsos sic intelligendum est quod equali optatum est eis bonum eternum sicut nobis. Non enim tenemur temporalia

Compendiū theologie

equaliter eis vt nobis ministrare. sed nobis primo postea autem ipsis.

De quatuor virtutibus cardinalibus in generali.

Æ Equit breuiter aliquid dicere de virtutibus cardinalibus scilicet de iusticia que secundum Augustinum est in subueniendo miseris. de prudentia que est in cauendis insidijs. de fortitudine que est in pferendis molestijs. et de temperantia que est in prauis delectationibus coercendis. De quibus primo dicendum est quod re dicantur cardinales et ciuiles et politice. Deinde de singulis que sit quilibet virtus in se. Et que sunt proprii earum actus tam in via quam in patria. Postremo de ordine earum ad septem vicia capitalia.

Quare dicte virtutes dicuntur cardinales ciuiles et politice.

Dicuntur autem secundum quosdam virtutes cardinales quasi cordiales ad differentiam virtutum corporaliū. Cordo enim secundum ysidorum a corde derivat. quia a cordian grece quod est cor latine. Vel vt alij volunt dicuntur cardinales quia in eis sicut in cardinibus omnia alia virtus maxime ciuilis voluit. Secundum autem philosophos qui de ipsis tractauerunt dicuntur cardinales quia in his sicut in cardine est reuolutio totius vite humane secundum statum honestum et ciuilem. Ciuiles autem dicuntur quia constituunt bonum statum vniuersi cum altero in ordine ciuili. his enim virtutibus secundum Plotinum philosophum et macrobiū. boni viri rei publice consulunt. vrbes tuentur parietes veniant. primos amat. Politice autem dicuntur eadem de causa quia idem est polis grece quod est ciuitas latine. et ideo politice dicuntur quasi ciuiles.

De virtute iusticie in speciali.

Et autem iusticia secundum Augustinum. virtus tribuens vnicuique quod suum est. Que diffinitio conuenit iusticie tam secundum statum vniuersi quam secundum statum patrie. Alia autem diffinitio que ponit quod iusticia est subuenire miseris conuenit iusticie tantum secundum statum vniuersi. Ponitur autem secundum magistrum in tertio libro sententiarum duo eius actus scilicet actus eius in patria. qui

est deo regenti subesse. et actus eius in via que est miseris subuenire. Hi sunt actus generales ad quos tenentur omnes. Sunt autem et alij actus eius speciales ad quos non ita indifferenter omnes tenentur. qui sic quantum ad propositum presens sufficere poterunt distinguuntur. Jam tactum est quod actus generalis iusticie est vnicuique tribuere quod suum est hoc est superioribus paribus et inferioribus Superioribus quidem preeminetiam et hoc dupliciter. Quia vel generaliter et sic dicitur actus eius inferiora potioribus subdere. quam ponit Augustinus de libero arbitrio. libro ij. Vel specialiter. et sic dicitur actus eius soli deo deuotum. De quo Augustinus. vi. libro. sue musice. Si autem sit in tribuendo quod suum est paribus sic est triplex actus eius. Vnus paria sibi met copulare. de quo augustinus de libero arbitrio li. i. Alius nullis conueniri nisi purificatis animis. Tertius nullis dominari appetere nisi nature corporali vel bestiali. de quibus duobus Augustinus in. vi. sue musice. Si autem in tribuendo quod suum est inferioribus hoc est dupliciter. Vel quoad penam subleuandam et sic eius actus est miseris subuenire. secundum magistrum in. iij. li. sententiarum. Vel quoad culpam corrigendam et sic eius actus est iniquis moribus corrigere et punire. De quo Augustinus super Beatus libro. xij. ad litteram.

De uirtute prudentie in speciali.

Prudencia secundum magistrum in. iij. sententiarum est in precauendis insidijs. vnde sic aptius diffinitur. Prudencia est virtus reum bonorum vel malorum neutrorum que discretio. cum fuga mali et electioe boni. Et dicitur neutrorum quia hoc est indifferentiū. que scilicet neque bone neque male sunt. quale est frangere festucam vel hmoi. Et trahit diffinitio presens ex verbis Augustini. libro. vbi dicit quod prudentia est bonorum reum et neutrorum scientia. Ponitur autem plures prudentie actus. Actus eius in patria duplex est. Vnus nullum bonum deo proponere vel equare. qui ponitur per magistrum in. iij. li. sententiarum. Alius ipsam concupiscere veritate. de quo Augustinus in. vi. sue musice. Actus prudentie vite ponitur quatuor quia scilicet precauere insidias. qui ponitur per magistrum in. iij. li. sententiarum. Item mala deuotare. de quo Augustinus super Genesim. li. xij. ad litteram. Item incorruptioem corruptioni proponere. de qua

De vii petitiōib' orōis dominice 27

Aug. de libero arbitrio. li. i. Itē discerne-
re bonū a malo. de quo Augu. de ci. dei li.
fir. Item eterna preponere temporalib'. de
quo August. in. vi. sue musice.

De virtute forti

Fortitudo autē est in (tudis
pferendis molestijs. Unde fm
quosdā sic aptius diffinit. For-
titudo est immobilis animi in-
ter aduersa laborū z periculorū equa susce-
ptio. **C**ui' qdruplex assignat' actus vie
Un' firmare animū cōtra tpales molesti-
as. de q' Augu. **A**li' nō aduersi-
tatē nec mortē tpalem formidare. de quo
August. in. vi. sue musice. Ali' a sapiēter
electo nullis terrorib' nullisq; penis de-
pelli. de quo Augu. de libero arbitrio. li. i.
Alius p dilecto habēdo aduersa tolerare
de quo August. sup. Sen. li. xij. **A**ctus
patrie duplex est. Un' firmissime deo ad-
herere. qui ponit p magist' in. iij. sentē.
Alius nihil moleste pati q' ponit per Au-
gusti. in. vi. sue musice.

De virtute tempe

Temperantia in speciali.
Temperantia est i prauis delecta-
tionib' coercēdis. Diffinit' at
sic ab Augu. in li. i. de libero ar-
bitrio. Temperantia est affectio/ coercens
appetitū ab his reb' q' turpiter delectant
Cui' actus assignat' in via. Subtra-
here se ab amore inferioris pulcritudis.
de quo August. in. vi. sue musice Itē coer-
cere cogitatōes prauas de quo in. iij. sen.
Itē libidinē refrenare. de quo augus. sup.
Sen. xij Itē refrenare cupiditates ab his
que tpaliter delectāt. de q' augu. de libero
arbitrio. **A**ctus autē patrie est nullo re-
spectu noxio delectari. de q' in. iij. sen. Itē
immaculatū manere. de quo augustinus
in. vi. sue musice.

De effectu dicta

Irum virtutū z an sint in patria.
Ste qtuor virtutes/ hoiem ad vir-
tutes theologicas hūdas/ habilitāt
His nihil vtili' est in vita dūmodo ifor-
ment' caritate. Tūc enī eq' meritorie sunt
vite eterne/ sicut theologice. **A**n aut' he
virtutes future sint in patria. dicit magi-
ster in li. sentē. q' sic fm aliquos earū act'

vt patet p singulas iuxta supra tacta:

De ordine dictarū

virtutū ad septem vicia capitalia.

Ultimo dicēdū qualiter p has se-
ptem virtutes septē vicia capi-
talia expellant. Fides enī que
mentē illuminat expellit supbiā
que cor excecatur. Spes q' gaudio futuroz
cor letificat/ expellit irā que pnti miseria
mentē conturbat. Charitas q' gaudet de
primi prosperitate/ delet inuidiā q' est odiū
felicitaris aliene. Fortitudo p quā in ac-
tus viriles cōsurgimus expellit aciditā p
quā desidia tabescim'. Justicia q' sua vni-
cuiq; tribuit/ elimiat auariciā q' aliena re-
tinet z rapit. Temperantia q' excessum rep-
mit. expellit gulā que modū excedit. Pru-
dentia que fm august. incorruptōem cor-
ruptioni preponit/ euacuat luxuriā qua
corrūpitur corpus z anima.

ExPLICIT quartus tractatus hui' libel-
li qui est de explanatōne virtutum.

Incipit tractatus

quintus de septē petitiōib' contentis in
oratōne dominica z earum expositōne.

Tractatū de

septē petitiōib' q' in ora-
tione dñica cōtinent' aliq'
fm ordine hui' libelli po-
nūt. scz imediate post tra-
ctatū de articulis fidei. z ante tractatū de
decem pceptis legis. Dic vero qnto loco
poni placuit. s. inter tractatū de septē vir-
tutib'. z tractatū de septē donis spūsan-
cti. ea scz consideratōe q' in ipsis septē pe-
titiōib' sic in ipsa oratōne dñica cōtētis
effectualiter/ ipse septē virtutes/ ipsaq; se-
ptē dona spūsancti/ peti videant'. **L**ir-
ca quē tractatū primo vidēdū venit de
efficacia modi petendi q' describit' in pro-
hemio dicte oratōnis dñice. De distinctō-
ne z expositōne ipsaz petitiōnū p'cula-
riter. De numero z sufficiētia earū. De or-
dine earū ad septē vicia capitalia.

De efficacia modi

petendi p'tenti in probemio dicte orōis